

Хегох продає зроблені копії, а не копіювальні машини; Houdini пропонує прокат, а не продаж спортивного спорядження; Philips надає напрокат інтелектуальні системи освітлення, замість продажу; Renault приймає використані двигуни та їхні компоненти, відновлює їх та продає як двигуни для заміни.

Вдалими практичними проявами й імплементаціями основних ідей циркулярної економіки є такі стартапи [4]:

- Thread: викинуті пляшки стають взуттям;
- Looptworks: одяг з переробленої сировини, м'ячі та гаманці із сидінь літака;
- LanzaTech: перетворює використаний вуглець на паливо і хімікати;
- Method: нові пляшки із зібраного в морі пластику;
- Energizer: частка пересохлих батарейок у нових;
- Dell: допомагає позбавлятися від комп'ютерного сміття;
- Levi Strauss: повертає життя в старий одяг будь-якого бренда;
- H&M: колекція джинсів, зроблених з переробленої бавовни в 2015 р.;
- Unilever: економить понад 140 тис. т відходів, що вивозяться на смітник. Компанія купує більше 2 млн. т відходів щороку і переробляє те ж саме для нових пакувань;
- Alaska Airlines: сумки і гаманці зі старих сидінь літаків.

Таким чином застосування підходу до циркулярної економіки може дати можливість підприємствам перейти від лінійного виробництва «випуск-розпорядження» до бізнес-моделей, що дозволяють з самого початку розробляти та виготовляти товари для розширеного використання, розбирання, повторного використання та переробки.

Список використаних джерел

1. Дерій Ж.В. Роль домашніх господарств у циркулярній економіці Derii Zh. Households role in the circular economy/ Ж.В. Дерій // Проблеми і перспективи економіки та управління: Науковий журнал. – Чернігів: ЧНТУ, 2017. – № 3. – С. 39–45.
2. Зварич І. Циркулярна економіка і глобалізоване управління відходами/ І. Зварич // Журнал європейської економіки. – 2017. – Т. 16, № 1. – С. 41–57. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2017_16_1_5
3. Орловська Ю. В. Зелене будівництво як складова політики ЄС щодо розвитку циркулярної економіки / Ю. В. Орловська, Т. Ф. Яковишина, Є. С. Орловський // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – Вип. 5 (05). – С. 365–371.
4. Іртищева І. Світ врятує марикольтура / І. Іртищева, Н. Потапенко // Економіст. – 2014. – № 4. – С. 35–38.

Хоменко І. О., к.е.н., професор,
Петренко Я. В., студентка групи ЕП-171

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПЛАТІЖНІ КАРТКИ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

Розвиток економіки будь-якої держави неможливий без високоефективної фінансово-кредитної системи та використання сучасних платіжних механізмів. Безготівкові розрахунки поступово витісняють готівкові платежі у грошових системах різних країн. Основна частина проведення безготівкових розрахунків припадає на комерційні банки. Саме комерційним банкам належить найважливіша розрахунково-платіжна функція у платіжній системі держави. Сучасні платіжні системи дозволяють банку розширювати сферу послуг, тим самим нарощувати кількість клієнтів та розмір доходу. У даний час міжнародний ринок платіжних карток динамічно розвивається та все більше банків стають учасниками цього ринку (росте не тільки кількість емітованих карток, але й обсяг залучених на картках коштів, розширюється мережа обслуговування платіжних карток). Безготівкові розрахунки на їх основі дозволяються зменшити витрати держави на підтримання готівкової грошової маси, покращити збирання податків, проводити програми соціального характеру тощо.

Одним із інструментів безготівкових розрахунків, бурхливий розвиток якого спостерігається протягом останніх років, є банківська картка. Її широке застосування одночасно характеризує ступінь інтегрованості банківської системи та суспільства, розвитку банківських операцій та платіжного обороту. Серед міжнародних банківських карт найбільш популярними є VISA, MasterCard, American Express та інші. У даний момент також важливу роль грає мобільний банкінг. Світова статистика використання дистанційного доступу до банківських послуг, у тому числі за допомогою мобільного зв'язку, демонструє такі тенденції: у країнах, розташованих на півночі Європи, до 50% банківських операцій проводиться у дистанційному режимі, на півдні Європи – цей показник складає 10%.

Для банків така тенденція є дорогою, а для фінансово-кредитних інститутів дистанційна самостійність клієнтів приносить чималу вигоду. Оскільки знижується навантаження на банківські колл-центри, менш актуальною стає задача відкриття нових офісів, створення нових точок продажу. Наявність розгалуженої мережі надає можливість суттєво розширювати клієнтську базу, але це обертається для банку серйозними витратами, особливо, якщо мережа відкривається у столиці та містах-мільйонниках, де ставки оренди та вартості квадратних метрів достатньо високі.

На даний момент формується ще одна нова категорія користувачів мобільного зв'язку, яку впроваджують банки – WAP-технології. Можливості WAP-банкінгу ширші, ніж SMS-банкінгу тому, що користувач WAP має доступ до сайту банку у режимі 24/7. Відповідно до даних Всесвітнього банку, у глобальному обороті на кінець 2018 року знаходилося більше 19 млрд. банківських карт різних типів: кредитних, дебетових, передоплачених, віртуальних.

Між країнами присутній значний розрив по сукупному обсягу банківських карток усіх типів, що визначено різницею у рівні розвитку банківської системи та внутрішньої монетарної політики. Рівень проникнення карток не залежить від величини економіки країни. У країнах Західної Європи населення активно користується банківськими картками для здійснення платежів. У Великобританії та Франції рівень проникнення банківських карток досить високий (1100 кредитних карток на 1000 осіб), що пояснюється раннім становленням ринку кредитних карток. У Німеччині та Нідерландах для здійснення платежів масово використовуються передоплачені картки. В Азії активно розвиваються всі напрями карток. Середній рівень проникнення складає 2400 карток на 1000 осіб. Рівень фінансової грамотності населення та розвиток платіжної інфраструктури сприяє широкому використанню картокових продуктів, при цьому формати кредитно-карткових продуктів відрізняються інноваційністю та технологічністю. У мусульманських країнах, наприклад, у Саудівській Аравії, відсутні кредитні картки, у зв'язку з релігійною заборонаю на стягування відсотків. Найвищі показники обертів по банківським карткам спостерігаються у США – 4,4 трлн., у Китаї – 3,5 трлн., що свідчить про сформовану безготівкову кон'юнктуру роздрібного сектору у вищевказаних країнах. За даними Національного банку України, у 2019 р. загальна кількість емітованих платіжних карток у обігу – 61,8 млн. шт., що на 4% більше за попередній рік і серед них лідує платіжна система Mastercard (43.7 млн. шт.-70,7%). Активних карток у наявності 36,8 млн. шт. та на одного українця припадає 1,5 платіжних карток. Ці показники свідчать про те, що в Україні досить високий рівень проникнення платіжних карток та цифровізації банківської системи.

Таким чином, стабільний ріст оборотів по банківським карткам, у тому числі по кредитним, можливий при розгорнутій різнотипній платіжній структурі. Ключовою інфраструктурною ланкою виступають банкомати та термінальні мережі та інше інтегроване платіжне обладнання. Різноманіття та складність змін, які виникають у банківській сфері України та інших країн, потребує розробки ефективних підходів до механізму реалізації функцій банків. Операції з картками відкрили нові перспективи фінансового обслуговування клієнтів та відповідно розширили можливості отримання банківського прибутку.

Список використаних джерел

1. The World Bank. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219 (дата звернення 10.04.2020).
2. Національний банк України. URL: <https://www.worldbank.org/> (дата звернення 10.04.2020).

3. Легуновская А.В. Современные карточные проблемы платежных систем европейских стран // Деньги и кредит. – 2017. - №10. – С.42-50.

4. Shkarlet, S. M. The current state and prospects of development of international electronic commerce / S. M. Shkarlet, I. O. Khomenko / Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 133-138.

5. Хоменко І.О. Криптовалюти як сучасні інноваційні платіжні системи / І.О. Хоменко // LXXIV Наукова конференція професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів університету, (16-17 трав. 2018 р, м. Київ): тези доп. – К.: НТУ, 2018. – С. 410.

Предко А. Ю., студентка 3 курсу, група ОА-171
Науковий керівник – **Хоменко І. О.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

МІЖНАРОДНІ ТЕНДЕРИ В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ

Глобалізація, науково-технічний прогрес, швидке зростання масштабів інфраструктурного будівництва в тих країнах, які є достатньо розвиненими, призводять до того, що міжнародні тендери займають досить важливе місце в сучасній світовій торгівлі. Це пояснюється тим, що вони виступають інструментом в механізмі ринкового господарства, адже завдяки тендерам відбувається розвиток зовнішньої торгівлі, що несе за собою забезпечення тенденцій розвитку національного господарства. Варто відзначити, що операції купівлі-продажу для покупців та продавців, використовуючи таку форму міжнародної торгівлі, проводяться ефективніше [3].

Міжнародний тендер – це метод міжнародної торгівлі, де з використанням товарного ринку відбувається відбір іноземних постачальників та підрядників шляхом проведення для них конкурсу на товари чи послуги, які повинні відповідати певним техніко-економічним даним. До основних об'єктів можна віднести: будівництво установ та споруд виробничого та невиробничого призначення; будівельно-монтажні та пусконаладжувальні роботи; імпорتنі операції; кредити, які надаються державою; запровадження та здійснення робіт у сфері охорони навколишнього середовища; заохочення експертів, науковців та консультантів; замовлення на устаткування, яке буде використовуватись під час виготовлення об'єктів національної економіки [1, с. 45].

Міжнародні тендери є поширеними в індустріально розвинених країнах та в країнах, що розвиваються, однак цілі з якими вони їх використовують різні. Перші в більшості випадків, мають мету стимулювати розвиток національного виробництва. Так, в більшості розвинених країнах світу, по законодавству, організації, де переважає державний капітал, можуть проводити тендерні замовлення, хоча здійснювати імпорتنі операції не використовуючи при цьому торги дозволяється лише, якщо відбувається закупівля унікального обладнання, покупки за рахунок спеціальних міждержавних угод або екстрена закупівля обладнання, яка буде використана для ліквідації наслідків негараздів, спричинених кліматом. Для країн, що розвиваються, такий метод розміщення замовлення має на меті зменшити вартість замовлень, адже досвід організацій в укладанні міжнародних контрактів досить низький. На практиці доведено, що саме в таких країнах міжнародні тендери набули найбільшого поширення, за рахунок великого впливу держави в основних галузях національного господарства та не достатніми знаннями та рівнем кваліфікації для прийняття самостійних рішень в технічних проблемах [2].

Звертаючи увагу на викладене, можна підтвердити, що міжнародні тендери є поширеними у сучасній світовій торгівлі, особливо це стосується ринків машинно-технічної продукції (як вказують експерти, вартість постачання обладнання та об'єктів будівництва шляхом проведення торгів, становить 1/3 від всієї вартості експорту продукції з країн, які є промислово розвиненими). За рахунок існування такої проблеми, як збут на світовому ринку, імпортери не тільки розширюють сфери використання тендерів, але й застосовують їх як індикатор створення переваг при розміщенні імпорتنих замовлень. Наприклад, західні фахівці